

จิตวิทยาการเรียนการสอนสะท้อนผ่านวรรณคดีไทย

TEACHING AND STUDYING PSYCHOLOGY THAI REFLECTS THROUGH THAI LITERATURE

สุชาวดี เกษมณี¹

Suchawadee Kesmanee¹

¹รองศาสตราจารย์ ดร. คณะครุศาสตร์ สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

¹Associate Professor Dr. Bachelor of Education Program in Thai, Education Faculty of
Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage, Pathum Thani.

E-mail: zine555@hotmail.com

Received:	October 26, 2018
Revised:	February 1, 2019
Accepted:	February 6, 2019

บทคัดย่อ

บทความนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อแสดงว่าวรรณคดีไทยสะท้อนให้เห็นว่าการเรียนการสอนภาษาไทยตั้งแต่อดีตนั้นได้ใช้หลักจิตวิทยาการเรียนการสอนเพื่อชักจูงโน้มน้าวให้ผู้เรียนเชื่อฟังเพื่อให้ เกิดความขยันหมั่นเพียร และต้องใช้ความพยายามในการเรียนให้เต็มตามความสามารถและสติปัญญาของแต่ละบุคคล ผู้เรียนเรียนโดยแข่งขันกับตนเอง หากผู้เรียนเชื่อฟังและตั้งใจเรียน รางวัลที่ได้คือผู้เรียนได้เพิ่มพูนความรู้ เพราะผู้สอนต่อวิชาให้โดยไม่ปิดบัง ลักษณะของการใช้จิตวิทยาการเรียนการสอนดังกล่าวจึงสอดคล้องกับวิถีชีวิตและครรลองความคิดของคนในสมัยนั้น แม้ว่าวิถีชีวิตของคนไทยจะเปลี่ยนแปลงไป แต่ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมบางอย่างยังหยั่งรากลึกอยู่ นอกจากนี้วรรณคดีไทยยังแสดงให้เห็นว่ามีวิธีการหลายประการที่สอดคล้องกับหลักจิตวิทยาการเรียนการสอน และน่าจะเป็นแนวทางการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันได้ดี เช่น บทบาทของผู้สอน บทบาทผู้เรียน แรงจูงใจในการเรียน การเรียนรู้โดยการท่องจำและการกระทำซ้ำ การเรียนการสอนที่นำเอาธรรมชาติวิทยาและสิ่งใกล้ตัวผู้เรียนมาสอน วัยของผู้เรียน ตลอดจนความแตกต่างระหว่างบุคคล

คำสำคัญ

จิตวิทยาการเรียนการสอน วรรณคดีไทย

ABSTRACT

This article aims to focus on a reflection through Thai literature which shows that since in the past, the Thai language teaching and studying have always been used to induce students to be obedient, diligent and to have endeavours to learn with their individual abilities and intelligence. Students compete with themselves psychologically, and

if they are obedient and pay attention in class, they reap the reward of gaining more knowledge by being taught without any obscurity. Therefore, the nature of using this kind of teaching and studying psychology complies with Thailand's way of life, customs, thoughts, and core values. Customs, tradition, and culture are deeply rooted even though the ways of life have changed over time. Furthermore, Thai literature shows that there are various historical teaching and studying methods that can be used as a guide to teach and study in the present; for example, teachers' roles, students' roles, learning motivations, learning by memorising and repeating, teaching and studying methods that use nature and the environment, students' age and individual differences.

Keywords

Teaching and Studying Psychology, Thai Literature

บทนำ

การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่จะพัฒนาคนในประเทศให้มีความรู้ความสามารถ มีศีลธรรม คุณธรรม มีศักยภาพในการพัฒนาประเทศชาติสืบไป แต่ในขณะที่ยุคสมัยเปลี่ยนแปลงไป การศึกษาของไทยในปัจจุบันกลับไม่เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่น่าพอใจ อีกทั้งยังได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ถึงปัญหาและความล้มเหลวทางการศึกษา เห็นได้ชัดเจนจากการจัดลำดับรายงานของ World Economic Forum ปี พ.ศ.2559-2560 ซึ่งระบุว่าประเทศไทยมีคุณภาพทางการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในอันดับที่ 84 จาก 138 ประเทศ

ปัญหาการศึกษาของไทยที่เกิดขึ้น ส่วนหนึ่งน่าจะเกิดมาจาก “ครู” เนื่องจากครูไม่ได้เป็นเพียงผู้สอนวิชาความรู้ให้แก่ผู้เรียนเพียงด้านเดียว แต่ครูยังมีบทบาทสำคัญในฐานะที่เป็นผู้ช่วยให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทั้งด้านความรู้และพฤติกรรมให้เป็นที่พึงปรารถนาของสังคม โดยครูต้องเข้าใจกระบวนการเรียนรู้ การพัฒนากระบวนการทางความคิด โครงสร้างของความรู้ที่เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน ตลอดจนการจัดสภาพและบรรยากาศการเรียนรู้ที่เหมาะสม ด้วยเหตุนี้นักจิตวิทยาทางการศึกษาต่างจึงพยายามแสวงหาวิธีการเรียนการสอนมาประยุกต์เข้ากับหลักการเรียนรู้ทางจิตวิทยา ด้วยการปรับปรุงเกี่ยวกับความต้องการทางการศึกษา วัตถุประสงค์ หลักสูตร และทฤษฎี โดยเน้นเรื่องวิธีการเรียน การใช้แหล่งสรรพความรู้ การแก้ไขปัญหา การปรับตัวด้านบุคลิกภาพ และด้านสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ (Muenchana, 2015) ซึ่งจิตวิทยาการเรียนการสอนจะสอดคล้องประสานสัมพันธ์ระหว่างการสอนกับการเรียนรู้ โดยประสบการณ์ที่จัดให้จะส่งผลให้มีการเรียนรู้เกิดขึ้น มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในผู้เรียนเป็นลักษณะการจัดสถานการณ์ภายนอกไปกระตุ้น สนับสนุน หรือส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างสอดคล้องกับพัฒนาการของผู้เรียนแต่ละคน (Limaksorn, 2011)

ในด้านจิตวิทยาการเรียนการสอนนี้ หากจะมองย้อนกลับสู่อดีต จะเห็นได้ว่าการศึกษาของไทยได้นำหลักจิตวิทยาการเรียนการสอนเข้ามาใช้ในระบบการศึกษาเป็นเวลานาน แม้แต่ในวรรณคดีไทยก็ยังกล่าวถึงการนำหลักจิตวิทยาการเรียนการสอนมาใช้ในการจัดการศึกษา วรรณคดีไทยจึงเป็นหลักฐาน

ยืนยันว่าการศึกษาของไทยได้ใช้หลักจิตวิทยาการเรียนการสอนมาตั้งแต่อดีต นอกจากนั้นลักษณะการเรียนการสอนหลายประการก็ยังคงตรงกับหลักจิตวิทยาการเรียนการสอนในปัจจุบัน ดังนี้

1. บทบาทของครูผู้สอน
2. บทบาทของผู้เรียน
3. แรงจูงใจในการเรียนรู้
4. การเรียนรู้โดยการท่องจำ ท่องปน และกระทำซ้ำ
5. การเรียนการสอนที่นำธรรมชาติวิทยาและสิ่งใกล้ตัวผู้เรียนมาสอน
6. วัยของผู้เรียน
7. ความแตกต่างระหว่างบุคคล

การเรียนการสอนในสมัยโบราณที่ปรากฏในวรรณคดีไทยซึ่งตรงกับหลักจิตวิทยาการเรียนการสอนในปัจจุบัน พบได้ดังนี้

1. บทบาทของครูผู้สอน

ครูผู้สอนมีบทบาทมากในการเรียนการสอน และเป็นกำลังสำคัญในการที่จะช่วยอบรมบ่มนิสัย ให้ความรู้และฝึกทักษะต่าง ๆ แก่ผู้เรียน เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถในการดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ ดัง แมคคาร์ธี และแอนเดอร์สัน (McCarthy and Anderson, 2000) เสนอว่าบทบาทหลักของครูคือการถ่ายทอดและประเมินความรู้ กลยุทธ์การเรียนการสอนนี้ให้แรงจูงใจในการเรียนรู้ และเป็นหัวใจสำคัญของการเรียนการสอนซึ่งผู้เรียนจะดูดซับข้อมูลที่ได้จากการสอน ผู้สอนจึงมีบทบาทสำคัญในฐานะเป็นผู้ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาบุคลิกภาพทางบวกอย่างสมบูรณ์ ผู้สอนจะต้องสร้างบรรยากาศของสถานที่เรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ และเสริมสร้างพัฒนาการทางบุคลิกภาพของผู้เรียน ผู้สอนจะต้องเป็นผู้มีความเมตตา ซื่อสัตย์ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ทำตนให้ผู้เรียนรัก เชื่อถือ และศรัทธา ถือว่าผู้สอนเป็นที่พึ่งได้ ซึ่งวรรณคดีไทยปรากฏลักษณะบทบาทของผู้สอนไว้ดังนี้

ตัวอย่าง

...เด็กเอ๋ยทั้งหลาย สู่เล่นวันวาย ภูริคาญใจ ครั้นกูไม่ว่า สุกล้ำทำไป อ้ออิงไปได้ คำเขี้ยวตรา สู่เร่งเล่าเรียน ขวนกันขีดเขียน ภูเห็นดีกว่า จะเล่นก็เล่น ให้เป็นเวลา อ้ออิงวัดวา รำคานหูกคน ภูจะสั่งสอน เปนข้อต่อกลอน สอนเอากุศล สอนให้ได้ดี ยากที่ล้นพ้น ทำชั่วทรพล ง่ายนึ่งง่ายหนา สู่เร่งฝึกสอน น้ำใจให้อ่อน ตามโอวาทา ตริตริกนิกบอง ให้คล่องปัญญา คำสอนนั้นนา จงเข้าใจตน ภูสอนล้วนดี ไม่ว่าจู้จี้ ที่มีเปนผล สอนแต่แล้วบุญ เปนคุณล้นพ้น เองอย่าว่าปน นินทาตำรา ไซ้จะชิงชัง ใจตรีนึกหวัง ให้รู้เทียมเขา เขาย่อมดี ๆ สุนี่โหดเขลา ปดโป้งเงา ไม่เอาอย่างดี ภูจึงพรั่ว่า ด้วยความกรุณา เมตตาปราณี ตักเตือนร้อยครั้ง ไม่ฟังวาที ถ้าสุทำดี ภูนั้นรักใคร่ เกิดมาเป็นคน เอาแต่ใจตน จะดีที่ไหน ดูเยี่ยงเอาอย่าง เขาบ้างเป็นไร...

(Moli, Phra Thep and Amaraphilukkit, Phra, 1970)

ตัวอย่าง

บอกไว้ให้ทราบบาปกรรม เรียบเรียงเทียบท่า แนะนำให้เจ้าเอาบุญ

(Phu, Sunthorn, 1978)

เห็นได้ว่าบทบาทของผู้สอนมีองค์ประกอบ 2 ส่วน คือส่วนที่ 1 เป็นองค์ประกอบภายนอก อันได้แก่แนวทางการเรียนการสอนที่ใช้และสภาพสังคม ส่วนที่ 2 เป็นองค์ประกอบที่เกิดจากประสบการณ์ลักษณะส่วนบุคคลและความคิดความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน ซึ่งบทบาทของผู้สอนจะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพของผู้เรียน การเรียนการสอนจะได้ผลดีมากขึ้นน้อยขึ้นอยู่กับผู้สอนและผู้เรียน ทั้งนี้บทบาทของผู้สอนที่เห็นได้เด่นชัดก็คือถ้าผู้สอนเป็นผู้มีความรู้มาก ละเอียดลึกซึ่งไม่หวงวิชาความรู้ แนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ ให้ความรัก ความเมตตา ความหวังดีต่อผู้เรียนเป็นที่ตั้ง

2. บทบาทของผู้เรียน

ผู้เรียนทุกคนควรทราบว่าตนมีหน้าที่ที่จะช่วยสร้างบรรยากาศของสถานที่เรียนเพื่อให้เกิดการเรียนการสอนเป็นไปอย่างราบรื่น และเพื่อการพัฒนาบุคลิกภาพของผู้เรียนเอง โดยเป็นผู้ตั้งใจเรียน พร้อมทั้งจะร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ ของชั้นเรียน เป็นผู้มีความรับผิดชอบ เชื่อถือได้ เป็นผู้ที่มีน้ำใจคอยช่วยเหลือเพื่อน ครู และกิจการงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับห้องเรียน เกี่ยวกับโรงเรียนได้ ทั้งนี้ กลาสเซอร์ (Glasser, 1999) ระบุว่าครูผู้สอนมีบทบาทในฐานะผู้จัดการที่ต้องทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ หากต้องการประสบความสำเร็จในการสอน ครูผู้สอนต้องให้ผู้เรียนเข้าใจว่าการทำงานหนักและการเชื่อฟังเป็นสิ่งคุ้มค่าและจะมีผลดีต่อชีวิตของพวกเขา ครูผู้สอนสามารถบรรลุข้อนี้ได้โดยการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่ใช้งานและมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถแสดงความเชี่ยวชาญและความสำเร็จได้ ลักษณะดังกล่าวก็มีปรากฏในวรรณคดีไทย

ตัวอย่าง

หมั่นเล่าหมั่นเรียน หมั่นเขียนเพียรไป เรียนร่ำจำไว้ ได้มันพรรษา ดูรา कुमार
เล่าเรียนเขียนอ่าน อาจารย์ว่ามา อาศัยแต่เพียร เล่าเรียนนี้มา ถ้าใครอู้อ้อ อ่านว่าตาตุ
อย่าหนีขี้คร้าน เล่าเรียนเขียนอ่าน ขาญเซนเจนหู จะเล่นเย็นเช้า หมั่นเข้ามาดู อย่าได้
ให้ครู ขู่ว่าด่าตี ...

(Moli, Phra Thep and Amaraphilukkit, Phra, 1970)

ตัวอย่าง

...กินข้าวแล้วล้างเช็ดปิดกวาดเก็บงำไว้ตามที่ จึงออกมาปิดประตูให้มืด อย่าเที่ยว
เตร่ไปกุฎีเหนือใต้ เทียวพูดจาเฮฮาไม่เข้าการ จงตั้งหน้าเล่าเรียนเขียนอ่านต่อไป

(Priyattham Thada (Phae Talalak), Phraya, 1972)

ตัวอย่าง

๑เจ้าสุบินหน่ออรหันต์	โสมนัสความเพียร
อวาสกวาดแผ้วเตียน	ตั้งสติเอาส่วนบุญ
น้ำใช้และน้ำฉัน	น้ำหลายวันเป็นขมุน
เจ้าล้างเทน้ำชุ่น	ตักน้ำใสมาเทลง
ดูแลทั้งทั้งวัด	ปรนนิบัติรักษาสงฆ์
ภิกษุทุกองค์	มีความรักความเมตตา

(The Fine Arts Department, 1966)

จากตัวอย่างแสดงถึงบทบาทของผู้เรียนไว้อย่างชัดเจนว่าผู้เรียนต้องเป็นผู้ที่มีมานะ ขยันอดทนและรับผิดชอบ ไม่เอาแต่เที่ยวเตร่เฮฮา โดยเฉพาะสุบินทกุมารปรนนิบัติพระอุปัชฌาย์อาจารย์

ของตนเป็นการทดแทนคุณ และเป็นการปฏิบัติหน้าที่ของศิษย์อย่างสมบูรณ์ การที่ศิษย์ช่วยครูบาอาจารย์ทำงาน รับใช้ท่านเป็นการฝึกหัดการทำงาน การปลูกฝังความขยันหมั่นเพียร และรู้จักแบ่งเบาภาระผู้อยู่ร่วมกันด้วย

3. แรงจูงใจในการเรียน

แรงจูงใจเป็นส่วนประกอบสำคัญของกระบวนการเรียนการสอน เพราะแรงจูงใจเป็นสิ่งช่วยให้ผู้เรียนกระทำกิจกรรมหรือเรียนรู้ได้สำเร็จ โดยมีสภาวะแวดล้อมภายนอกเป็นตัวเสริมแรง โบรफी (Brophy, 2004), ชังก์ พินทริค และมีซ (Schunk, Pintrich, and Meece, 2008), สตีเปค (Stipek, 1998), เวนต์เซล และวิกฟิลด์ (Wentzel and Wigfield, 2009) เสนอความเห็นพ้องต้องกันว่าการผลักดันให้บุคคลแสดงพฤติกรรมอย่างมีทิศทางเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายหรือเงื่อนไขที่ต้องการ ปัจจัยต่าง ๆ ที่นำมา เช่น รางวัล การลงโทษ การทำให้เกิดการตื่นตัว รวมทั้งการทำให้เกิดความคาดหวัง สิ่งเหล่านี้อาจใช้เป็นเครื่องล่อใจได้ ในวรรณคดีไทยกล่าวถึงแรงจูงใจในการเรียนว่าหากผู้เรียนเกียจคร้านจะมีวิธีการลงโทษเพื่อให้ผู้เรียนหลาบจำ

เช่น

๑ระวังตัวกลัวครูหนูเอ๋ย	ไม้เรียวเจียวเหว
กุเคยเข็ดหลาบขวบเขวียว	
๑หันหวดปวดแสบแปลบเสียว	หยิกซ้ำซ้ำเขียว
อย่าเที่ยวเล่นหลงจงจำ	

(Phu, Sunthorn, 1978)

ตัวอย่าง

...ให้เขียนเรียนเล่าใหม่ กว่าจะได้ไปหลายวัน ชูรบตบตีกัน รันเข้าบ้านซึก้านมา... ครั้นเข้าเล่าให้อ่าน ที่กระดานท่านเขียนท่าย ได้ตันแล้วลืมลลาย ว่ากลับกลายคิดผิดคำ จะอ่านนานนึ่งคิด ปากบุดบิตคิดจิมงำ มือชี้จัจจ ๗ น้ำตาหยดรดกระดาน นึ่งงมกั่มอยู่นาน ท่านยิหูชู้ตริ้น ส้ารากปากบ่นไป ไม่ใคร่ได้เป็นครั้งวัน คลุกคลีตริ้นกัน ว่าเสียงสั่นรันซ้านา เที้ยวเตรเร้นักเล่า ตีสองเท้าหวดซ้ายขวา ท่านบอโยโยเจ็บนา ว่าจ้จ ๗ ให้ทานบน ไม่ฟังยังมีจำ เร่งรันซ้าไปหลายหน ไม่เขียนเรียนเล่าบน จนต้องตีมิกลัวเกรง...

(Moli, Phra Thep and Amaraphilukkit, Phra, 1970)

วิธีการลงโทษนี้จะใช้เฉพาะกับผู้เรียนที่เกียจคร้านไม่เชื่อฟังเท่านั้น หากผู้เรียนเชื่อฟังและตั้งใจเรียนก็จะมีรางวัลโดยผู้สอนจะสอนหรือต่อวิชาให้โดยไม่ปิดบัง นับว่าเป็นการเสริมแรงได้อย่างดี

ตัวอย่าง

ใคร ๆ ให้อุส่าห์ เล่า ก กา จำไว้ณะ ให้ตีมีมานะ จำได้จะให้ต่อไป... แล้วเล่าเรียนหมั่นเพียรไป ปฏิบัติให้ชอบกล พระชิตันเอาใจใส่ พระครูรู้สั่งไร ท่านบอกให้จงง่ายดาย

(Moli, Phra Thep and Amaraphilukkit, Phra, 1970)

ตัวอย่าง

๑ริร่ำทำแต่ย์	แม่ ก ข และ ก กา
ถ้าตีมิปลุชา	ไต่รตราดูรู้ต่อไป

(Moli, Phra Thep and Amaraphilukkit, Phra, 1970)

ตัวอย่าง

คำที่สอนนี้เป็นคำสอนให้รู้เจ้าได้ความดี แต่เป็นการขัดอกขัดใจสอทั้งหลาย ๆ จะทำชั่วทรพจน์นั้น ง่ายแก่ใจแลเพลินด้วย...การที่สุจะฝึกหัดนั้นก็หัดใจให้อ่อน เชื่อถ้อยฟังครูสอนแล้วตรึกนึกตามไป ปัญญาจะเกิด คำสอนก็จะเข้าใจง่ายดี...คำที่ตูกกล่าวสอนนี้ เป็นทางบุญกุศล เพื่อให้สุดต่อไปข้างหน้า สู้เจ้าอย่าเข้าใจคำสอนนั้นเป็นคำปิกป่าด่าทออย่างไรเลย...ตูไม่ชิงชังอย่างไรเลย ตั้งจิตเจตนาจะให้ผู้รู้วิชาเท่ากับผู้อื่นเขาที่ดี ๆ มีมากนั้น เพราะสอยังโหดเขลามาก พุดจาก็หลีกเลี่ยงต่อความจริง จึงให้อาอย่าคนดี ๆ เขา...การที่ตูกกล่าวสอนนี้ ตูกเตือนด้วยใจกรุณาปรานีเมตตาสนี้ สู้ควรจำไว้ ถ้าสุทำได้ตามคำตูก ๆ รักใคร่มาก

(Priyattam Thada (Phae Talalak), Phraya, 1972)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่าการเรียนการสอนที่ปรากฏในวรรณคดีตรงตามหลักจิตวิทยาการเรียนการสอน ดังที่ แฮตเตด (Haddad, 2006) กล่าวถึงปัญหาในการเรียนการสอนว่า ผู้เรียนมักสร้างปัญหาในการเรียนการสอน โดยอาจเกิดขึ้นจากความชุกชน หรือความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ตลอดจนเกิดปัญหาจากทั้งสถานการณ์ภายในและภายนอกของตัวผู้เรียนเอง ปัญหาที่เกิดขึ้นบางครั้งผู้สอนก็ควบคุมหรือจัดการได้ยาก ดังนั้นผู้สอนควรมีเทคนิคที่ดีในการควบคุม และจัดการพฤติกรรมของผู้เรียน เพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมที่เหมาะสมและลดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของผู้เรียน หนึ่งในเทคนิคนั้นก็คือการให้รางวัลและการลงโทษ ทั้งนี้การเสริมแรงเป็นการส่งเสริมให้บุคคลเห็นคุณค่าของการมีความรู้ความสามารถ ทำให้ผู้เรียน มั่นใจว่าตนสามารถทำได้ และยังชักจูงให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียน

ตัวอย่าง

...พระทรงฟังสั่งให้ทำคำประกาศ	หากนักปราชญ์เปรียบเหมือนเพชรทั้งเจ็ดสี
ไม่มีทองรองรับเป็นเรือนมณี	รัศมีไม่สว่างกระจ่างตา
เหมือนคนดีมีครูซึ่งรู้รอบ	ไม่ทำชอบช่วยกษัตริย์ขัดยศลา
ต้องตกอับลับชื่อไม่ลือชา	ดังจินดาไรเรือนก็เหมือนกัน
อันตัวเราเจ้าลึงกาอาณาจักร	บำรุงรักษันครเศขอขอบเขตขันท์
จะเลี้ยงดูผู้รู้วิชาสารพัน	ให้ควรกันกับความชอบประกอบภาร

.....	
หนึ่งรู้เรียนเขียนหนังสือลายมือเอก	ลูกคิดเลขนับประมุลคิดคุณหาร
รู้วิไสยไตรภูมิพงศาวดาร	รู้จักว่านยาสิ้นระบิลไม้
หนึ่งผู้รู้อักษรภาพยกลอนกล่าว	เรียบเรียงราวเรื่องความตามวิไสย
รู้กฎหมายฝ่ายขุนนางฝ่ายข้างใน	รู้พิไชยสงครามตามกระทรวง
รู้ตั้งค่ายหลายชั้นป้องกันศึก	รู้ต้นลึกแลคะเนทะเลหลวง
รู้แปลความตามภาษาคนทั้งปวง	รู้ล่อลวงราวีให้มีไชย
หนึ่งชำนาญปืนใหญ่ยิงไวแน	แก้อาถรรพณ์ผ่นแปรแก้คุณไสย
รู้เล็ดลอดสอดแนมสืบความใน	ทำนาได้ผลดีรู้ที่ท่า
อันวิชาห้าสิบประการนี้	ผู้ใดมีเราจะซบอุปถัมภ์
แต่อย่างเดียวเจียวถ้ารู้แม่นยำ	ดังคัดคำเขียนหมึกจารึกไว้

(Phu, Sunthorn, 1978)

ในวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี ตอนที่มั่งคลาเขียนคำประกาศเพื่อให้ผู้มีวิชาความรู้มา
รับราชการในราชสำนัก ได้แสดงให้เห็นว่าใครที่สามารถอ่านออกเขียนภาษาไทยได้ก็จะใช้เป็น
เครื่องยกระดับฐานะทางสังคมให้สูงขึ้นได้
ตัวอย่าง

...ทุกวันนี้เล่า เปนกรรมของเรา เกิดในโลกีย์ ถ้าว่าโง่อยู่ ความรู้ไม่มี เขาย่อมยำย
เบียดเบียนบีฑา เร่งคิดจหนัก เห็นอยู่ประจักษ์ สืบ ๆ กันมา เห็นใครฝ่ายโง่ พาโลเปนข้า
ใช้ให้ไถนา ตัดหน้าตามหลัง ชาวเจ้าใหญ่น้อย จงเร่งฟังถ้อย อย่าทำโง่หัง หาความสบาย
เมื่อพ่อแม่มยัง ท่านปลูกท่านฝัง คุ่มขังรักษา สันบุญพ่อแม่ โอ้ท่านนี้แล จะร้องเปนกา มูล
นายฝ่ายเจ้า เกาะเอาตัวมา ทุกข์ภัยเมื่อหน้า ฟังใครไม่มี...

(Moli, Phra Thep and Amaraphilukkit, Phra, 1970)

บุคคลที่มีโอกาสเรียนรู้วิชาภาษาไทยมักเป็นคนในกลุ่มชนชั้นผู้ปกครอง เพราะการมีความรู้วิชา
จะทำให้รักษาสถานภาพมูลนายไม่ให้ตกไปเป็นไพร่ การเรียนการสอนภาษาไทยจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับ
ชนชั้นนี้

จากตัวอย่างแรงจูงใจในการเรียนที่ปรากฏในวรรณคดีไทยตรงกับที่ วิคฟิลด์กับเอคเคิลส์
(Eccles & Wigfield, 2002) เสนอความเห็นด้านแรงจูงใจในการเรียนการสอนว่า การเรียนการสอนที่
ผู้เรียนเห็นคุณค่าก็จะส่งผลให้สนใจเรียนได้เช่นกัน โดยเฉพาะเมื่อผู้เรียนเห็นว่าการเรียนการสอนเป็น
ผลประโยชน์ต่อผู้เรียนโดยตรง อีกทั้งผู้เรียนจะเรียนรู้ได้อย่างดีหากเล็งเห็นถึงการที่จะประสบผลสำเร็จ
ในอนาคต ตลอดจนเป็นที่ยอมรับของสังคม และค่านิยมของสังคมจะเป็นตัวผลักดันหรือเป็นแรงจูงใจใน
การเรียนการสอน เพราะหากล้มเหลวก็จะได้รับความอับอายอดสู

4. การเรียนรู้โดยการท่องจำ ท่องบ่น และการกระทำซ้ำ

การจำไม่ได้หรือการลืมนั้นเกิดจากการไม่ได้ใช้ ดังนั้นการได้ทบทวน ได้อ่านได้ท่องอยู่เสมอ
ย่อมทำให้จำได้ดีขึ้น เสมือนย่ำให้ความจำมั่นคงถาวรขึ้น ลาร์เซน ฟรีแมน (Larsen-Freeman, 2000)
ให้ข้อคิดเกี่ยวกับการเรียนการสอนด้วยการท่องจำ ท่องบ่น และกระทำซ้ำว่าเป็นการปฏิบัติที่ช่วยให้
ผู้เรียนพัฒนาการตอบสนองโดยอัตโนมัติ และเมื่อผู้เรียนสามารถตอบสนองได้อย่างรวดเร็ว จะ
กลายเป็นแรงบันดาลใจอย่างดี ส่งเสริมให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ผ่านกระบวนการกระทำซ้ำ ทั้งนี้
เพราะหากผู้เรียนกระทำบางสิ่งบางอย่างซ้ำแล้วซ้ำอีก จะทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มากขึ้น และคงทนขึ้น
นอกจากนั้นยังเป็นการสร้างลักษณะนิสัยที่ดีที่เกิดจากการให้คำตอบที่ถูกต้องแทนที่คำตอบที่ผิดพลาด
และยังเพิ่มเติมว่าในทางหลักจิตวิทยา การเรียนการสอนด้วยวิธีการท่องจำ ท่องบ่น และกระทำซ้ำให้
เกิดประสิทธิภาพว่า การเรียนการสอนควรมีการฝึกหัด และการหยุดพักระหว่างฝึก เพราะการฝึกหัด
เป็นสิ่งจำเป็นในการช่วยให้เด็กจำสิ่งที่เรียนไปแล้วได้ ทั้งนี้เพราะการกระทำซ้ำหมายถึงการเรียนสิ่งใด
สิ่งหนึ่งแล้วยังมีการฝึกหัดซ้ำเพื่อให้เกิดความชำนาญ ในวรรณคดีไทยกล่าวถึงการเรียนรู้อันเกิดจากการ
ท่องจำ ท่องบ่น และการกระทำซ้ำแล้วซ้ำเล่าจนเกิดเป็นความชำนาญ

ตัวอย่าง

...เด็ก ๆ จงจำ หนังสือทำคำ เปนภาษาไทย อ่านให้หลายหน จำจนขึ้นใจ แล้ว
อ่านอื่นไป ตามใจของเรา... เกยแล้วเวียนเขียนเกยใหม่ ต้นปลายหายลืมนไป เล่าเก่าใหม่

ไปหมดกัน ให้เขียนเวียนเล่าใหม่ กว่าจะได้เป็นหลายวัน... คำเข้าอัตร่า สุร่งเล่าเรียน
ชวนกันขีดเขียน... เร่งเล่าเร่งเรียน เลขผานาที่ ถึงปัญญาชั่ว เพียรมากคงดี...

(Moli, Phra Thep and Amaraphilukkit, Phra, 1970)

ตัวอย่าง

...กุมารตระกูลนี้ จงใคร่รู้ร่ำม ที่ลึกล้ำจำไว้ได้ ได้แน่แต่เท่านี้ ดีจำเอาเบา
ใจครู ว่าแต่พอพอใจดู ว่าไว้ได้พอรู้ ดูว่าเล่าเอาใจใส่...

(Moli, Phra Thep and Amaraphilukkit, Phra, 1970)

ความสำคัญของการเรียนรู้อันเกิดจากการท่องจำท่องบ่นนี้ ผู้สอนต้องพยายามฝึกปรี้อผู้เรียน
คือฝึกให้ทำจนทำเป็น และทำได้ดี การสอนภาษาไทย และการสอนวิชาชีพในสมัยก่อนจึงเน้นการฝึก
ปฏิบัติอย่างเข้มงวด และให้ฝึกซ้ำแล้วซ้ำเล่าจนชำนาญ เช่น เมื่ออ่านตัวพยัญชนะและสระได้แล้ว ครูก็
จะสอนแบบแจกลูก คือ ผันมาตราแม่ ก กา จนคล่องปาก ฝึกให้ได้กจำพยัญชนะผสมกับสระและตัว
สะกดไปพร้อมกัน เมื่อผันแม่จนได้แล้ว ครูให้ผัน แม่กบ กก กง กด กม ต่อไปจนถึงแม่เกย การฝึกหัด
แบบ “ต่อหนังสือ” และ “ไล่หนังสือ” เช่นนี้ทำให้นักเรียนท่องบ่นจดจำจนชำนาญ คนไทยสมัยก่อนจึง
อ่านเขียนภาษาไทยได้ถูกต้องแม่นยำ ทั้งนี้ปรากฏข้อความในหนังสือเรื่องโบราณศึกษา (Priyatham
Thada (Phae Talalak), Phraya, 1972) ว่า

...ตั้งแต่ฉันแล้ว 2 โมงไปนี้ และเป็นการกาหลเซ่งแซด้วยสำเนียงอ่านท่องบ่นของ
นักเรียนทั้งหลาย ฝ่ายพระที่ต่อหนังสือต่อครูก็ต่อไป ที่ต่อแล้วก็ไปเล่าเรียนท่องบ่นไป
ฝ่ายการที่เขียนก็เขียนไป เขียนแล้วอ่าน ที่ต่อก็ต่อไป ต่อแล้วท่องบ่น ฝ่ายเด็กที่เขียนก็
เขียนไป ที่เขียนไม่ได้ต้องจับมือให้เขียน ว่ากันขรมไป ตลอดบริเวณวิทยาลัย

เนื้อหาในวรรณคดีไทยแสดงให้เห็นว่าการเรียนรู้โดยการท่องจำ ท่องบ่น และการกระทำซ้ำนี้ มี
ความจำเป็นองค์ประกอบสำคัญของการเรียนรู้ ถ้าผู้เรียนจดจำสิ่งที่เรียนไปแล้วได้ ผู้เรียนจะสามารถ
เรียนรู้บทเรียนใหม่ได้เข้าใจดี ถ้าผู้เรียนจำสิ่งที่เรียนไปแล้วไม่ได้ก็จะขาดความรู้พื้นฐานในการเรียน
บทเรียนใหม่ ไม่สามารถเข้าใจบทเรียนใหม่ได้ นั่นคือการเรียนรู้ล้มเหลว ซึ่งตรงกับที่ ลาร์เซน ฟรีแมน
(Larsen-Freeman, 2000) กล่าวไว้ว่า มีหลักความจริงว่า สิ่งใดที่เราเรียนรู้เข้าใจความหมายดีแล้วจะ
ช่วยให้จำง่าย และสิ่งนั้นก็ฝังอยู่ในความทรงจำได้ดีด้วย จำได้เร็ว จำได้แม่นยำ ยั่งยืน ทั้งนี้ต้องระวัง
ในการที่เด็กจะจำโดยที่ไม่มีความเข้าใจ จากความเห็นดังกล่าวนี้ เมื่อพิจารณาการเรียนการสอนที่กล่าว
ไว้ในวรรณคดีแล้วจะเห็นได้ว่า แม้ว่าการเรียนการสอนจะเป็นการส่งเสริมการจำ แต่ก็มีความจำที่
อาศัยการคิดพิจารณา ดังนั้นจึงส่งเสริมการซักถามในสิ่งที่สงสัยด้วย

ตัวอย่าง

๑อ่านจนจบสิ้นจงจำ อย่าให้ลืมน้ำคำ ที่ทำเรื่องกลอนสอนความ
บทใดสงสัยให้ถาม ครูจะบอกความ ไปตั้งแต่ต้นจนจบ

(Moli, Phra Thep and Amaraphilukkit, Phra, 1970)

๑สอนไว้ให้เหนจำ	ในตำแหน่งตำแหน่งกลอน
แต่ละแม่ให้แน่นอน	อย่าหยุดหย่อนพยายาม
๑รักซึกใครรู้	ศึกษาครูดูไต่ถาม
หมั่นคิดพินิจตาม	สำเนาความสำเนียงจำ

๑ถ้ารู้อักษรตรี	ในพิธีที่ผันคำ
เขียนอ่านไม่พลาดพลำ	ใช้แม่นยำหนังสือไทย
๑วิจารณ์ให้วิจารณ์	ที่ใดตืดคิดสงสัย
สืบถามให้แน่ใจ	อย่าด่วนได้ใครใจดู
๑อ่านเตาเอาแต่ได้	ไม่ ภา ใจจำใส่หู
ผิดถูกไม่ถามครู	ลัดคำหลู่ข้ามลำน้า
๑เยี่ยงน้อยายินยล	บ เปนผลอย่าพึงทำ
สอนสั่งจงฟังจำ	ที่ ช้ คำรำนินพนธ์

(Moli, Phra Thep and Amaraphilukkit, Phra, 1970)

ในปฐมมัลลาลังเน้นย้ำถึงกระบวนการเรียนว่าต้องประกอบด้วย การฟัง คิด เขียน
ถาม ท่อง ไว้ดังนี้

๑เริ่มเรียนให้เร่งรู้	ทั้งสี่องค์ประมาณหมาย
หนึ่งฟังอย่าฟังตาย	ให้ตั้งจิตรกำหนดจำ
๑หนึ่งให้อุสสาหะ	เอาจิตรคิดพินิจนัยคำ
หนึ่งห้ามอย่าเอื้อนอำ	ฉงนใดให้เร่งถาม
๑หนึ่งใจให้มั่นหมาย	ลิขิตข้อสุขุมความ
พร้อมองค์จึงทรงนาม	ว่าศิษย์แท้ที่ศึกษา

(Moli, Phra Thep and Amaraphilukkit, Phra, 1970)

5. การเรียนการสอนที่นำธรรมชาติวิทยาและสิ่งที่ใกล้ตัวเด็กมาสอน

บุคคลส่วนมากมักสนใจสิ่งที่อยู่รอบข้าง หากนำสิ่งที่บุคคลสนใจมาใช้ในการเรียนการสอนย่อมกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเห็นประโยชน์ของการเรียนรู้มากขึ้น ดังที่ บรูเนอร์ (Bruner, 1961), ไวกอตสกี (Vygotsky, 1962), เพียเจต์ (Piaget, 1980) เบตนาร์ คันนิงแฮม ดัฟฟี และเพอร์รี (Bednar, Cunningham, Duffy, and Perry, 1992) และกลาสเชอร์เฟลด์ (Glaserfeld, 1995) กล่าวถึงรูปแบบของการสร้างองค์ความรู้ (Constructivism) ว่า กระบวนการสร้างความรู้เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สร้างความรู้ และประสบการณ์ที่มีความหมายต่อตนเอง จากการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม โดยใช้กระบวนการคิด การแสวงหาความรู้ควบคู่ไปกับการปฏิบัติ จริ่ง ให้ผู้เรียนค้นพบความรู้ และประสบการณ์ด้วยตนเอง โดยมีผู้สอนเป็นผู้จัดโอกาส บรรยากาศ สิ่งแวดล้อม และแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อให้เกิดการเรียนรู้ จากนั้นผู้เรียนจึงศึกษาค้นคว้าแสวงหาความรู้เพิ่มเติม นำไปเชื่อมโยง ต่อยอดกับความรู้และประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ เกิดเป็นความรู้ใหม่ อีกทั้งได้พัฒนาทักษะกระบวนการคิดของผู้เรียน ดังนั้นความสนใจของผู้เรียน มักเป็นไปตามอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม ขนบประเพณี และวัฒนธรรม ในวรรณคดีไทยก็มีการนำเอาธรรมชาติวิทยาและสิ่งแวดล้อมที่ใกล้ตัวผู้เรียนมาให้เล่าเรียน ลักษณะนี้จะช่วยให้ผู้เรียนจดจำได้ง่าย กระตือรือร้นที่จะเล่าเรียนหนังสือมากขึ้น เพราะเกิดความเพลิดเพลินสนุกสนาน รวมทั้งมองเห็นสิ่งเหล่านี้เป็นรูปธรรมได้

ตัวอย่าง

๑รอนรอนอ่อนอึ้งดงค์	พระสุริยงเย็นยอแสง
ช่วงดั่งน้ำครึ่งแดง	แฝงเมฆเขาเงาเมรุธร
๑ลึงค่างครางโครกครอก	ฝูงจิ้งจอกออกเห่าหอน
ชะนีวีเวกวอน	นกหกร่อนนอนรังเรียง
๑ลูกนกยกปีกป้อง	อ้าปากร้องซ้องแซ่เสียง
แม่นกปกปีกเคียง	เลี้ยงลูกอ่อนป้อนอาหาร

(Phu, Sunthorn, 1978)

ตัวอย่าง

๑แม่ไก่อยู่ในตะกร้า	ไข่ ๆ มาสีห้าใบ
อีแม่อีกมาไล่	อีแม่ไก่ไล่ตีกา
๑หมาใหญ่ก็ไล่เห่า	หมูในเล้าแลดูหมา
ปูแสมแลปูนา	กะปุม้าปูทะเล
๑เต้านาและเต้าดำ	อยู่ในน้ำกะจระเข้
ปลาทอยู่ทะเล	ปลาซีเหรีไม่สู้ดี

(Moli, Phra Thep and Amaraphilukkit, Phra, 1970)

ตัวอย่าง

๑เข้าสวายเข้าเหนียว กินกับของเปรี้ยว มะนาวมะงั่ว งูเขียวเลื้อยไป
 บนไม้รอบรั้ว แล้วเลื้อยออกจั่ว ห้อยหัวลงมา
 ๑ฟันเขือกตีเกลียว หมั่นซิงหมั่นเหนียว จิงเหนียวหนักหนา มะเดื่อมะเขือ
 มะเกลือย้อมผ้า ต้นฝ้ายหวายตะค้า ถ้วยชาผ้าลาย
 ๑คนไข้คนป่วย หาหมอมาช่วย รักษาให้หาย คนแก่ชรา เรียกว่าตายาย
 ตะวันบ่ายสาย ค้าขายเรื่อรว

(Moli, Phra Thep and Amaraphilukkit, Phra, 1970)

ตัวอย่าง

...ฝูงปลามาว่ายหลายพรรณ ฉลามฉนากมากมายครามครัน กริมกรายว่ายพัน ก็ขึ้น
 กระโดดโลดไป สลาดสลิดผุดซิดติดโคล เพียนทองล่องไป กินโคลริมฝั่งข้างดอน เทโพ
 กะโหลยู่สลอน ปลาอุกดุ๊กซ่อน เนื้ออ่อนก็ซอนซอกหา สวายแสงแขยงแมงดา ปลา
 หมูปลากา อ้ายบ้ำอ้ายต้องล่องลอย เล่นตมสะสมพันหอย ทานหงส์ลงลอย แล้วค่อย
 เข้าใกล้ไซ้รักกิน ตัวระริกจิกคาบฉาบบิน คลอแคลแซ่กิน แล้วบินกระหัยกลับ...

(Moli, Phra Thep and Amaraphilukkit, Phra, 1970)

นอกจากจะนำเอาธรรมชาติวิทยา และสิ่งที่ใกล้ตัวผู้เรียนมาสอนแล้ว การเรียนการสอนยัง
 เป็นไปตามลำดับความยากง่ายของเนื้อหาวิชา โดยเริ่มตั้งแต่ตัวพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ แล้วจึงประสม
 อักษร ผูกประโยค ไปจนกระทั่งแต่งคำประพันธ์ตามลำดับ

ตัวอย่าง

ให้เขียนนะโม กข ก กา สั่งสอนเข้ามา จนจบเกยกาย...ครั้นข้าเขียนได้ พระคุณท่าน
ใช้ ให้เขียน ก ข จำได้จนจบ ค่ำรบถึงหอ ให้เขียนกนต่อ ไปถึงเกยกาย แจกเกยทายเล่า
พระซีตันเจ้า ท่านจึงเขียนทาย ผิดเคื่องหนักหนา เล่าหาแทบตาย อ่านได้คลับคล้าย ให้สวด
สุบิน

(Moli, Phra Thep and Amaraphilukkit, Phra, 1970)

ตัวอย่าง

อนึ่ง ถ้ากุลบุตรเรียนรู้ในพิธีอักษรสามแลไม่ม่วนไม่มลายแล้วก็ให้พึงพิริยพิจารณาให้รู้
ในพิธีจะกระทำ ซึ่งบทแลกลอน คือ ร่ายสุภาพ ร่ายด้นน ร่ายกาพย์ โคลงสอง โคลงสาม โคลง
สุภาพ และโคลงจัตวาทัณฑ์ ตรีพิพิพรรณ แลโคลงด้นนวิริยมาลีบาทกฤษณ แลพึงตักแตง
กระทำให้ถูกต้องตามโบราณคดี อันท่ายบังคับให้ชอบด้วยวางบทแลกลอนฟัด สำผัสตามชนบ
ที่สุภาพ แลเอกโทจงถูกถ้วนทุกประการ

(Moli, Phra Thep and Amaraphilukkit, Phra, 1970)

6. วัยของผู้เรียน

ในสมัยก่อน เด็กชายเมื่อมีอายุ 7 ปีขึ้นไปมักบวชเป็นเณรเพื่อจะได้ศึกษาเล่าเรียน การบวชเณร
ก็เหมือนกับการเข้าโรงเรียน เพราะในสมัยนั้นการเรียนการสอนภาษาไทยยังต้องอาศัยวัด มีพระเป็น
ผู้สอน เท่ากับพาเด็กไปฝากฝังให้พระท่านสอนให้เล่าเรียนเขียนอ่าน ประกอบวิชาความรู้และศีลธรรม
จรรยา ในวรรณคดีกล่าวถึงความสัมพันธ์ของการเรียนการสอนกับการบวชเณรและวัยของผู้เรียน ดังนี้

ตัวอย่าง

โอเจ้าสุบิน แม่หาให้กิน เจ็ดปีสี่เดือน อันความรักลูก ใครเล่าจักเหมือน ได้นั่งเฝ้า
เรือน ฝากไข่ฝากตาย...จะบวชให้โดยด่วน เห็นไม่ควรด้วยบาป ฟังคำเด็กเจ็ดปี คนทั้งนี้
จะติฉิน...

(The Fine Arts Department, 1966)

ตัวอย่าง

เด็กได้สืบทอดนับปี อ่านจบจบแบบนี้ อูสาห์อย่าลี้ อย่าหนีไปไกลครู อาจารย์เรียกอย่า
ไขหู

หมั่นเพียรเรียนรู้ ให้ดูเรื่องใหม่ในกรม

(Moli, Phra Thep and Amaraphilukkit, Phra, 1970)

การให้บวชเป็นเณรเมื่ออายุ 7-10 ปีนั้นก็เพื่อผู้เรียนให้มีความพร้อมทางด้านวุฒิภาวะ เพราะ
จะต้องเล่าเรียนเขียนอ่าน และดูแลกิจการงานในวัดด้วย เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่าเกณฑ์อายุของ
ผู้เรียนในอดีตนั้นก็ตรงกับเกณฑ์ของผู้เรียนในการศึกษาภาคบังคับในปัจจุบัน ที่สำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐานประกาศนโยบายและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการรับนักเรียน สังกัดสำนักงานคณะ
กรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2561 โดยมีหลักการว่า “เพื่อให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษา
อย่างทั่วถึงและได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่ง
ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579 ว่า

...อาศัยอำนาจ ตามความในมาตรา 10 มาตรา 30 มาตรา 45 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546 และที่แก้ไขเพิ่มเติมทุกฉบับ กฎกระทรวงว่าด้วยการแบ่งส่วนราชการ สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงกำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการรับนักเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษาไว้ว่า ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ให้คณะกรรมการการศึกษาธิการจังหวัดจัดหาที่เรียนให้เด็กที่อยู่ในเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับได้เข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ครบทุกคนตามความเหมาะสม และให้รับเด็กที่มีอายุย่างเข้าปีที่ 7 หรือจบการศึกษาชั้นก่อนประถม ศึกษาที่อยู่ในเขตพื้นที่บริการของโรงเรียนเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ทุกคน โดยไม่มีการสอบวัดความสามารถทางวิชาการ ถ้ายังไม่เต็มให้รับเด็กนอกเขตพื้นที่บริการได้ กรณีที่มีผู้สมัครเกินจำนวนที่รับได้ ให้ใช้วิธีการจับฉลาก และประสานกับโรงเรียนใกล้เคียง เพื่อจัดหาที่เรียนให้เด็กได้เข้าเรียนทุกคน (ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่อง นโยบายและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการรับนักเรียน ปีการศึกษา 2561)

7. ความแตกต่างระหว่างบุคคล

การเรียนการสอนที่กล่าวถึงวรรณคดีไทยยังคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ทั้งทางด้านสติปัญญาและความพร้อมของผู้เรียน เปรียบเสมือนการเรียนแบบไม่แบ่งชั้น (Non-graded School) ของ Goodlad & Robert (1987) และ Gaustad (1992) ที่มีความเห็นตรงกันเกี่ยวกับการเรียนการสอนที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลว่า เป็นการจัดระบบการเรียนการสอนที่ไม่แบ่งชั้น อันมีรากฐานความคิดมาจากความสำคัญ 3 ประการ คือ การศึกษาคือการเจริญงอกงามที่เป็นกระบวนการต่อเนื่องกัน อัตราการเจริญงอกงามของแต่ละคนไม่เท่ากัน และการวัดความก้าวหน้าของผู้เรียนต้องวัดตามสมรรถวิสัยของแต่ละคน ซึ่งลักษณะดังกล่าวพิจารณาได้จากวรรณคดีไทย ดังนี้

ตัวอย่าง

๑ ครานั้นจึงเจ้าโหมพลายแก้ว	บวชนเณรแล้วร่ำเรียนด้วยเพียรหมั่น
ปัญญาไวว่องคล่องแคล่วครัน	เรียนสิ่งใดได้มันไม่ช้าที่
อาจารย์ขยาดฉลาดเฉลียว	เถรเถรออกเกรียวอยู่ที่นี้
จะเปรียบเณรแก้วได้นั้นไม่มี	บวชยังไม่ถึงปีกี่เจนใจ
หนังสือสั้นกระแสดั่งแปลอรธ	จนสมภารเจ้าวัดไม่บอกได้
ลูบล้างลูบหน้าแล้วว่าไป	สิ้นไส้กูแล้วเณรแก้วอา

(Literature and History, The Fine Arts Department, 2003)

ตัวอย่าง

...ใคร ๆ ให้อุส่าห์ เล่า ก กา จำไว้นะ ให้ดีมีมานะ จำได้จะให้ต่อไป...เรียนไยไม่อุส่าห์ แต่ ก กา เปนตาปี เกียจนักมักหลบลี้ ที่ซักร้านนานรู้เห็น เขียนพลางเล่นพลางเล่า เขียนแต่เข้าเล่าต่อเย็น เขียนค้างวางไปเล่น เช่นนี้ไซ้ไรไม่รู้ธรรม... ถ้าสุทำดี กูนั้นรักใคร่ เกิดมาเป็นคน เอาแต่ใจตน จะดีที่ไหน ดูเยี่ยงเอาอย่าง เขาบ้างเป็นไร อ้ออิงไปได้ ไม่มี ความอาย ตัวเขาเพียงนั้น รู้จบครบครัน สาระพรรณมากมาย ผูกคนระบือ เลื่องชื่อทั้งหลาย ตัวเองเปล่าตาย ความอายไม่มี... แต่เขียนนะโม มาเป็นไหน ๆ จนถึงสามเดือน

เลื่อนเปื้อนเขียนไป ยากนักเหลือใจ แต่ตัวธายอ ครั้นข้าเขียนได้ พระคุณท่านใช้ ให้เขียน ก
ข จำได้จนจบ คำรบถึงหอ ให้เขียน กน ต่อ ไปถึงเกยกาย

(Moli, Phra Thep and Amaraphilukkit, Phra, 1970)

ตัวอย่าง

การอ่านเขียนนั้น ตามหน้าที่ใครหัดเขียนก็เขียนไป ใครหัดอ่านก็อ่านไป ใครเรียนเลข
ก็ทำไป ใครเรียนขอมก็เรียนไป แต่การสวดอ่านนั้นอย่าลุลจน จงค่อย ๆ ว่ากำหนดจดจำ
ถ้อยคำซ้ำ ๆ จำได้ดี

การอ่านเขียนเรียนเหล่านี้ต้องอาศัยมือกับตา ความตั้งใจให้พร้อมกัน ถ้าปากว่าตาเมิน
มือก็ชี้ตัวหนังสือไม่ถูก ก็จะจำตัวหนังสือไม่ได้ หรือจะลุลจนลุลจน เขียนพลาเล่นพลา โดย
ไม่ตั้งใจเช่นนี้ ก็จะรู้หนังสือไม่ได้ จึงให้พร้อมองค์ดังนี้ การเขียนมืองค์ 3 ถ้ามือเขียน ตาก็ดู ใจ
สังเกต จำไปด้วย การอ่านมืองค์ 4 ถ้าปากอ่าน มือชี้ตัว ตาก็ดู ใจกำหนดไปด้วย

(Priyattham Thada (Phae Talalak), Phraya, 1972)

ข้อความที่ปรากฏข้างต้นแสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนการสอนของไทยตั้งแต่อดีตได้ให้
ความสำคัญในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคลเอาไว้ชัดเจน โดยเป็นวิธีการจัดการเรียนการสอน
เป็นรายบุคคลและเป็นไปตามหลักจิตวิทยาในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล ไม่ได้บังคับให้ทุกคน
ต้องเรียนอะไรเหมือน ๆ กัน หรือพร้อม ๆ กัน แต่อยู่ที่ว่าใครมีความสามารถมาก สนใจมาก ก็จัดให้
เรียนเต็มตามความสามารถ ความถนัดและความสนใจ ของแต่ละคนเป็นเกณฑ์

สรุป

ลักษณะของการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยตั้งแต่อดีตนั้น นับเป็นภูมิปัญญาไทยในการจัด
การศึกษา โดยมีการใช้หลักจิตวิทยาการเรียนการสอนเพื่อชักจูงโน้มน้าวให้ผู้เรียนเชื่อฟัง เกิดความ
ขยันหมั่นเพียร และใช้ความพยายามในการเรียนให้เต็มความสามารถและกำลังสติปัญญาของแต่ละ
บุคคล ผู้เรียนจะเรียนโดยการแข่งขันกับตนเอง รางวัลที่ได้เมื่อผู้เรียนเชื่อฟังและตั้งใจเรียนก็คือการที่
ผู้สอนสอนหรือต่อวิชาให้โดยไม่ปิดบัง นับว่าเป็นการเสริมแรงที่ดี ลักษณะของการใช้จิตวิทยาการเรียน
การสอนดังกล่าวน่าจะสอดคล้องกับวิถีชีวิต และครองความคิดของคนในสมัยนั้น แต่แม้ว่าวิถีชีวิต
ของคนไทยจะเปลี่ยนแปลงไปบ้าง แต่ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมบางอย่างยังคงหยั่งราก
ลึกอยู่ ดังนั้นหากพิจารณาให้ดีจะเห็นได้ว่ามีวิธีการหลายประการที่สอดคล้องกับหลักจิตวิทยาการเรียน
การสอนในปัจจุบัน และภูมิปัญญาไทยดังกล่าวข้างต้นนั้นน่าที่จะเป็นแนวทางให้ครูและบุคลากร
ทางการศึกษานำมาพิจารณาเพื่อปรับใช้เป็นพื้นฐานในการจัดการเรียนสอนสมัยใหม่อย่างเป็นรูปธรรม
เพื่อเสริมสร้างระบบคุณค่าและศักยภาพภูมิปัญญาไทย ให้เชื่อมโยงกับภูมิปัญญาสากล ทั้งด้านการ
จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรแกนกลาง การกำหนดวัตถุประสงค์ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้
เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น สภาพเศรษฐกิจ สังคม และ
วัฒนธรรมไทย ภายใต้บริบทของวิถีชีวิตสังคมสมัยใหม่อย่างมีความสุข พึ่งพาตนเอง และพัฒนาสังคมได้

กิตติกรรมประกาศ

ผู้เขียนบทความขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชาติรี พนเจริญสวัสดิ์ ที่ให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ต่อการเขียนบทความนี้

References

- Bednar, A. K., Cunningham, D. J., Duffy, T. M., & Perry, J. D. (1992). Theory into practice: How do we link? In T. M. Duffy & D. H. Jonassen (Eds.), **Constructivism and the technology of instruction**. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Brophy, J. E. (2004). **Motivating students to learn**. (2nd ed.). Mahwah, NJ.: Erlbaum .
- Bruner, J. S. (1961). **The act of discovery**. *Harvard Educational Review*. 31(1), 21-32.
- Eccles, J. S., & Wigfield, A. (2002). Motivational beliefs, values, and goals. **Annual Review of Psychology**. 53, 109-132.
- Gaustad, J. (1992). **Nongraded Education: Mixed-age, Integrated, and Developmentally Appropriate Education for Primary Children**. OSSC Bulletin. Eugene, Oregon: Oregon School Study Council.
- Glaserfeld, E. (1995) **Radical Constructivism**, London: Falmer press.
- Glasser, W. (1999). **Choice theory: A new psychology of personal freedom**. New York, US: HarperPerennial.
- Goodlad, J. I. and Robert, H. A. (1987). **THE NONGRADED ELEMENTARY SCHOOL, Revised Edition**. New York: Teachers College Press, Columbia University.
- Haddad. (2006). **Practical Tips for Teaching Large Classes: A Teacher's Guide**. Bangkok: UNESCO.
- Larsen-Freeman, D. (2000). **Techniques and Principles in Language Teaching**. Oxford: Oxford University Press.
- Literature and History, the Fine Arts Department. (2003). **prathom kō kā prathom kō kā hat 'ān pathommaā 'aksoṇ niti bæprian nangsu Thai** [Sepa Khunchang-Khunphan].
- Limakorn, W. (2011). **chittawitthaya kansuksa** [Educational Psychology]. (5thed.). Songkhla: Thaksin University.
- McCarthy, J. P., & Anderson, L. (2000). Active learning techniques versus traditional Teaching styles: two experiments from history and political science. **Innovative Higher Education**. 24(4), 279-294.
- Moli, Phra Thep and Amaraphilukkit, Phra. (1970). **prathom kō kā prathom kō kā hat 'ān pathommaā læ 'aksoṇ niti bæprian nangsu Thai** [Prathom Kor Ka].

- Muenchana, R. (2015). **chittawitthaya k̄ansuksā k̄ap lakkaṇ sōṇ** [Educational Psychology and Teaching]. **Journal of Educational Review Faculty of Education in MCU**. 2(2), 1-9.
- Prathom Kor Ka reading practice, Prathommala, Aksorniti and six royal lessons]. Phra Nakhon: Odeon Store.
- Phu, Sunthorn. (1978). **k̄ap phra chai Suriyā** [Karb Phrachaisuriya]. (Printed in memoriam for the funeral of Chiam Chai Sri). Phra Nakhon: Rung-ruang-ratana-printing.
- Piaget, J. (1980). The psychogenesis of knowledge and its epistemological significance. In M. Piatelli-Palmarini (Ed.), **Language and learning**. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Priyattham Thada (Phae Talalak), Phraya. (1972). **bōrān suksā** [Ancient Education]. Phra Nakhon: Prasanmit Publishing House.
- Schunk, D. H., Pintrich, P. R., & Meece, J. L. (2008). **Motivation in education: Theory, research, and applications** (3rd ed.) Upper Saddle River, NJ: Pearson Education.
- Stipek, D. J. (1998). **Motivation to learn: From theory to practice**. Boston, MA: Allyn & Bacon.
- The Fine Arts Department. (1966). **subin kham k̄ap** [Subintakumarn]. Phra Nakhon: Silapabunnakarn. Practice. Boston, MA: Allyn & Bacon. (3rd ed.). Bangkok: Kurusapa Businees Organization.
- Vygotsky, L. S. (1962). **Thought and language**. Cambridge, MA: MIT Press.
- Wentzel, K. R., & Wigfield, A. (Eds.). (2009). **Handbook of motivation in school**. Mahwah, NJ: Erlbaum.